

TAKTIKA GOSPODARSKE OSAMO-SVOJITVE IN PRIDOBIVANJA MATERIALNIH SREDSTEV ZA ORGANIZACIJO.

Iz vse te razprave o uredbi učiteljskih gospodarskih ustanov s specialnimi nalozami sledi te zahteve:

1. Radi potrebne organizacije in uspešne delitve dela ter pridobitve zadostnih materialnih sredstev mora stremeti učiteljska organizacija za tem, da se ustanovi potrebni učiteljski gospodarski zavodi s specialnim pravcem, in sicer v prvi vrsti učiteljska tiskarna, založniška knjigarna (in prodajalnica šolskih zvezkov in učil) ter tovarna za izdelavo učil in drugih šolskih in šolarskih potrebščin.

2. Vsi taki učiteljski ekonomski zavodi, ki nosijo učiteljsko ime in jih ustanovijo člani učiteljske organizacije, ne smejo biti osnovani na kapitalistični, ampak samo na pravi in resnični zadrugarški podlagi, na temelju pravega bratstva in tovarištva. To pa se doseže na ta način, da dobivajo delničarji od čistega dobička samo po pravih določene obresti in ničesar več, a ves drugi del dobička, in rezervni fond (?! — uredn.), pripadajo učiteljski, ki ga naj prejema v različnih oblikah po določitvi in odobrenju letnih zborov delničarjev.

3. Taki ekonomski učiteljski zavodi se morajo osnovati kot skupne za celo državo ali pa za posamezne pokrajine ali oblasti.

4. Uprava učiteljske organizacije je dolžna izkazovati moralno pomoč vsem gosp. ustanovam, ki nosijo učiteljsko ime in so jih osnovali člani organizacije, če niso osnovane na kapitalističnem temelju; mora pa odgovoriti svojo moralno pomoč vsaki učiteljski ustanovi, ki je zasnovana na kapitalistični podlagi.

5. Odločbe o odgovori moralne podpore učiteljskim gospodarskim ustanovam, kadar in če nastopi taka potreba, se sklenejo na letni glavni skupščini učiteljske organizacije ter so obvezne za vse člane učiteljske organizacije. Zaradi tega si prisvajajo centralne in pokrajinske uprave učiteljskih organizacij pravico kritike in vpogleda v učiteljske gospodarske organizacije, ki nosijo učiteljsko ime.

6. Vse že osnovane uč. gospodarske ustanove so dolžne spremeniti svojo uredbo po teh zahtevah, novi učiteljski gospodarski zavodi pa naj se ustanavljajo v sporazumu s centralno ali pokrajinsko upravo učiteljske organizacije.

7. Vse te točke metodiškega programa, ki se nanašajo na uredbo učiteljskih gospodarskih ustanov s specialnimi nalozami, se vnesajo tudi v pravila učiteljske organizacije.

SKLEP.

Le od dobrega metodiškega (taktičnega) programa učiteljske organizacije je pričakovati uspešne izvršitve nalog organizacije: in dobre razdelitve dela v organizaciji: je ob taki ureditvi na podlagi ugotovljenega načrta je pričakovati, da bo zamogla učiteljska organizacija najprej in v najpomembnejši meri ugoditi svojim nalozam obenem pa da bo tudi dobivala dovolj materialnih sredstev za zasledovanje in udejstvovanje svojih ciljev.

LISTEK.

„Naše ljudsko vseučilišče“.

(Odgovor g. kritiku.)

Uverjen sem bil, da bo moja kritika letošnjega »Pedagoškega Zbornika« izzvala odgovor ki ga je v istini napisal g. Fr. Žgeč, cand. phil. za 20. številko »Učit. Tovariša«. — Ker pa vzdržujem v polnem obsegu vse besede, ki sem jih napisal v svoji kritiki št. 19. »Učit. Tov.« podajam kot uvod svoji današnji razpravi: »Naše ljudsko vseučilišče« nekaj opazk, ki naj služijo obenem kot odgovor na izvajanja g. Fr. Žgeča.

G. protikritik menda ni umel namer, ki sem ga imel s to kritiko; kajti v njej vendar nikjer ne trdim, da se brani ravno osnovnošolski pionirski sodelovanja z delavoljno inteligenco. Menda bo ravno narobe, kar bi lahko potrdil z neštetimi dokazi iz svojega 32letnega pedagoškega življenja. Toda o tem raje molčim! — Ravnotako nikjer v svoji kritiki ne trdim, da obsegaj vodilna knjiga »Slov. Šol. Matice« le praktična navodila za najbolj surov utilitarizem. Nikakor ne! Hočemo, da se povsopne ta vodilna knjiga na ono višino na kateri bi bila lahko, ko bi se hotela združiti naša de-

Na ta način se osnuje vzajemna, moralna in materialna pomoč med učiteljsko organizacijo in učiteljskimi gospodarskimi zavodi s specialnimi nalozami; le tako se bo vse uspešno razvijalo in napredovalo, kar hoče služiti na korist in hoče biti ponos našega stanu — čemur mora služiti vse, kar nosi učiteljsko ime.

Vse učiteljstvo in njega zastopniki naj sedaj preceeni važnost takega načelnega in metodiškega programa ter njega nujno potrebo za bodoče delovanje učiteljske organizacije, da bo mogla v bodoče bolj koristiti sebi in domovini ter uspešnejše delovati. Zato naj se čimprej izda enoten program.

Zborovanje glavnega odbora UJU v Beogradu.

(Konec.)

Seja 6. maja popoldan.

III. Poročilo blagajnikovo. Blagajnik g. Steva Gjorgjević poda obširno poročilo o stanju blagajne UJU od 1. septembra 1922 do 1. maja 1923. Ker bo to poročilo, pozneje še izpopolnjeno, podano na glavni skupščini, se za danes vzdržujemo podrobne razprave. — D. Siročanović (Vel. Bečkerek) želi za glavno skupščino celokupno, točno bilanco o imovini UJU. — Anton Kačić (Split) predlaga, naj se vrši denarno poslovanje UJU potom pošne hranilnice. Pojasni se, da je nemogoče, ker poštno-čerkovni urad v Beogradu sedaj še ne obstoja.

IV. Določitev letošnjega kongresa. Predsednik Stanković javi, da se morata po čl. 18. in 21. Pravidl vršiti letos glavna skupščina in kongres in se morajo na podlagi pravil vršiti letos nove volitve. Otvorja o tem predmetu razpravo. Po dolgotrajni debati v katero posežejo: Škavić, Radovanović, Devčić, Jelenc, Dostal Jović Petrović, sledi soglasni sklep da se vrši letošnja glavna skupščina in kongres začetkom avgusta v Ljubljani. Slovenska delegacija je hotela iz raznih vzrokov za letos zadržati, da bi se kongres ne vršil v Ljubljani, toda pritisk je bil tako silen in navdušenje tako vseobče, da se je morala udati. Točen datum in dnevni red bo določila centrala sporazumno z ljubljanskim poverjeništvom.

V. Prememba pravil UJU. Predsednik naznači sklep izvršilnega odbora da se za enkrat do končne ureditve prikl. v državi in razdelitve v oblasti ne izvrši nikaka večja prememba pravil. Tov. M. Jović referira o nameravani premembi pravil; določnejšo stilizacijo o cilju Udruženja: povečanje izvršilnega odbora na 12 članov; tajnik blagajnik in uredniki listov so lahko izven izvršilnega odbora. Vsa poverjeništa naj izdelajo svoja pravila v soglasju in z odobrenjem centralne. Sprejme se predlog, da se premembe v principu navaajajo o podrobnostih sklepajo posamezna poverjeništa in izdelajo definitivni predlogi.

Sestavi se odbor za izdelavo resolucije, predsednik in poverjeniki: Stanković, Devčić, Jelenc, Škavić, Sušljčić.

lavoljna inteligenca v tesnejši krog in da bi ne zija! ravno med akademično in neakademično izobraženimi učitelji tisti prepad, katerega žal ne moremo premostiti kljub iraši najboljši volji.

Sedaj pa k stvari, k referatu g. protikritika oziroma k razpravi »Naše ljudsko vseučilišče«.

Neumljivo, da ne rabim hujšega izraza, se mi zdi zakaj ni urednik »Pedag. Zbornika« pripomnil pod razpravo gosp. protikritika »Akademiški socialno-pedagoški krožek na univerzi v Ljubljani« vsaj opazko: **ponatis** iz »Zbornika za oučku prosvjeto« št. 3. in 4. menda iz enostavnega vzroka, ker te revije iz danes razumljivih razlogov pač ne dobi mnogo učiteljsva v roke — nekateri pa vendar. In če je urednik prezrl to opazko, naj bi ga pa vsaj avtor opomnil na to pri dovojitvi ponatisa. In s tem je tudi rešen problem izvirnosti.

In poglavje o »novih smernicah«? O ti ljuba, naivna mladost ti! »Nove smer-nice«? — Posezimo par desetletij nazaj. Bil sem mlad učitelj v Logatcu. Imel sem takrat slučajno stike z nekaterimi danes vodilnimi možmi takrat tudi še tako na-

* Primerjal zadnjega »Popotnika«, 3. in 4. številka, glede termina »ljudsko vseučilišče« ali »univerza« in »ljudska visoka šola«. Uredn.

Seja 7. maja.

VI. Hrvatsko vprašanje. Na seji so poleg ostalih članov glavnega odbora navzoči tudi gostje iz Zagreba; tovariši Joca Milojević, Blaž Štetić in Pero Horvat. Predsednik Stanković v uvodnih besedah pojasnjuje prilike v Hrvatski, kjer je na temelju UJU udruženih že nad 1700 učiteljev v 41 društvih. Dolžnost centralne je, da se zanima za razmere v katerih živi tamošnje v UJU udruženo učiteljstvo. Dolžnost centralne je, da povzdigne glas proti separatističnemu delovanju gotovih elementov. Sledi referat zagrebškega tovariša J. Milojevića. V drastičnih potezah slika šolske in učiteljske razmere in prilike v Hrvatski. Reči moramo, da smo že mnogo slišali o teh hrvatskih razmerah, a Milojevićeve eksplikacije so daleč nadkrilile vse, kar smo čuli doslej. V uvodnih besedah govori o razmerju onega dela učiteljsva, ki je včlanjeno v UJU in odnošaju manjšine, ki je udružena še v Savezu hrvatskih učiteljskih društev. Prvi na stališču ujediničenja, drugi separatisti. Položaj ujediničenega učiteljsva pa je postal nevzdržen po volitvah po padcu koalicijske vlade. Nastale so nove borbe čisto politične narave. Govornik navaja gorostane izjave separatističnega učiteljsva. Tako so n. pr. te vrste učitelji sprejemali hrvatske seljake, ki so se vračali s kraljeve svatbe z besedami: »Zakaj ste šli v Beograd, ko se še ne ve, da li je Aleksander tudi hrvatski kralj?!« V hrvatski prosvetni politiki je nastal nov kurz, ki mu načeluje dr. Stjepan Bosanac. Začelo se je preganjanje nacionalnega učiteljsva v obliki samovoljnega in poljubnega premeščanja. Bilo je to preganjanje, ki se ne ommi niti v predvojni dobi. Za prosvetne referente so postavljene osebe ki niso člani centralnega udruženja nasprotno celo njegovj odkriti in strastni sovražniki. Ako se bo godilo to še v bodoče, ne more se prevzeti garancije, da se obdrži maso nacionalnega učiteljsva v pravcu jedinstva... Govornik opozarja, da so se mnoge stvari dogajale zaradi neinformiranosti prosvetnega ministarstva. Tov. Milojević končuje: »Znajte, če hočete voditi borbo v Hrvatski, morate imeti vojsko. A ta vojska to smo mi učitelji. Brez nas ne dosežete ničesar proti nam na še hujše.«

K stvari so govorili še Blaž Štetić, Josip Škavić in podpredsednica Jelisaveta Vavra, ki je v temperamentnem govoru izvajala, da je položaj ujediničenega učiteljsva v Hrvatski v istini težak, poravnati pa se da samo ako bo za to smisla in z urejenim sistemom, ker Hrvatska še ni izgubljena.

Na vse to so odgovarjali člani glavnega odbora tov. Jovo P. Jovanović, Milan V. Popović Mihajlo Stanojević, referenti v ministarstvu prosvete, izvajali so, da nikoli ni obstojala tendenca proti onim, ki so nosilci ideje državnega edinstva priznavali, da so se godile pogreške iz nepoznavanja stvari nove pogreške pa bodo odslej nemogoče. Izjavili so, da bodo kot člani glavnega odbora UJU in kot funkcionarji v ministarstvu prosvete vložili vso voljo vso avtoriteto, da onemogočijo preganjanje svojih tova-

rišev, da jim pomagajo v njihovi veliki misli.

Po sklepnih besedah tov. Ivo Radovanovića. Spasuje Hadži-Popovića in predsednika Stankovića je bila formulirana sledeča resolucija:

Zastopniki Udruženja jugoslovanskega učiteljsva smatrajo za največje vprašanje današnji položaj narodnega učiteljsva na Hrvatskem, ki je v ogromni večini vstopilo v Udruženje jugoslovanskega učiteljsva in se eksponiralo za ideale narodnega edinstva. Zastopniki učiteljsva ne vidijo v teh svojih tovariših samo prosvetnih in narodnih delavcev, ampak tudi moža ki hočejo uresničiti državne ideale v onih krajih svoje domovine kjer je to najbolj potrebno, in se zato obračajo na ministra za prosveto, na vlado in na pristojne činitele s prošnjo, naj bi posvečali večjo pažnjo njihovim razmeram in jih osvobodili napadov, katerim je tam izpostavljeno njihovo patriotično in narodno delovanje. Vlada naj tudi prepreči, da se taki dogodki več ne ponove tudi v drugih krajih ne.

Popoldan je bilo zborovanje zaključeno. Glavni odbor je izročil resolucije, ki smo jih priobčili začetkom našega poročila, ministru prosvete g. Miši Trifunoviću ki je obljubil prisostvovati kongresu UJU v Ljubljani. Potek zborovanja glavnega odbora je mnogo pripomogel k bližnjemu medsebojnemu poznavanju prilik in razmer v posameznih pokrajinah. Dokazal je pa tudi da ni več daleč čas, ko bo vladal na naših zborovanjih in skupščinah popoln red in prava sokolska disciplina. R. D.

Obrambni vestnik.

—ob Kdo je denuncijant? »Slovenec« z dne 24. maja t. l. št. 115. prinaša sledečo notico: »Trbovlje. Učiteljica na šoli v Vodah prihaja v šolo z oriunskim znakom in učenke prinašajo v razred list »Oriuno«. In uspeh te vzgoje je: »Dol s kraljem, dol z Orjuno, dol s Sokoli!« kliče učenka ljudske šole, ker se čuti od učiteljice zastopljeno, ker ni pri Sokolcih in se ne navdušuje za Oriuno. In otroci so se potem izgovarjali »saj so naša gospodična tudi pri Orjuni«, ko je katehet grajal vzkljike, kakor tudi da se pečajo z Oriuno. Najbolje pa še pride, Nadučiteljica Wesnerjeva in učiteljica Pustova hočeta spraviti kateheta v disciplinarno preiskavo češ, da je imel učiteljica uvid, ko je obsojal Orjuno, kateri pripada tudi Pustova! Gospodični naj pazita da sami ne zdrkneta v jamo, katero drugim kopljeta.« — Kdo je denuncijant ni težko pozoditi!

Ferijalni Savez učiteljsva.

—i Ferijalni Savez je imel na binokstni ponedeljek opoldne v poslopiju državne realke svoj IV. pokrajinski zbor za Slovenijo. — Navzočih je bilo 18 zastopnikov Podružnic Fer. Saveza, nekateri z dvema glasovoma. Prvič so bile zastopane tudi učiteljske podružnice F. S. Ugotovilo se je, da ima »pokrajinsko poverjenišvo za Slovenijo v svojem območju okoli 1700 članov, od katerih jih bo nad 600 potovalo. Potovali bodo tako

pravljena prevzeti vsak petek vrstoma kako primerno predavanje, sporočila to delavskim voditeljem in »ljudsko vseučilišče« je zagledalo luč sveta. Seme je nadlo na rodovitna tla in danes s tovarišem Zupančičem lahko s ponosom gledava na svoje delo ker je obrodilo stoteran sad.

V podružnoletno dolgem času smo priredili v »našem ljudskem vseučilišču« na Savi ta-le predavanja ki sledo v časovnem redu.*

1. »Železo — Z. — 2. »O živalstvu« — Š. — 3. »Zgodovina« Z. — 4. »Umetniški večer« — priredili: Podbevšek, Selškar, A. Ravnikova. 5. »Alkohol z ozirom na socialni svetovni nazor«. Cerkvenik Ljubljana. — 6. »Živalstvo I. štiri-nožci«. Š. — 7. »Prerodoslovje«. Z. — 8. »Živalstvo II. kače«. Š. — 9. »Usoda židovskega naroda«. Z. — 10. »Živalstvo III. ptice«. Š. — 11. »Misel o draginji«. Š. — 12. »Veda o zemskem potresu«. Š. — 13. »Otrok in njegova vzgoja«. Š. — 14. »O elektriki«. Z. — 15. »Francoska revolucija I. del. Š. — 16. »Francoska revolucija II. del. Š. — 17. »Razvoj živih bitij z ozirom na človeka«. I. del. Z. — 18. »Socijalizem«. dr. Lemež, Ljubljana. — 19. »Socijalizem«. Isti. — 20. »Razvoj

* Po vsaki temi je začetnica imenov Zupančič, Šega.